

ศิริเพ็ญ เป็ลลี่.

แนวทางการวินิจฉัยแยกโรคทางคลินิกสำหรับรอยโรคของเยื่อเมือกช่องปาก.

1. โรคปาก--การวินิจฉัย.

WU140

ISBN 978-616-602-038-0

ลิขสิทธิ์ของรองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเพ็ญ เป็ลลี่

สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 เดือนสิงหาคม 2566

จำนวน 90 เล่ม

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ท่าพระจันทร์: อาคารธรรมศาสตร์ 60 ปี ชั้น U1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2223-9232

ศูนย์รังสิต: อาคารโดมบริหาร ชั้น 3 ห้อง 317 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120

โทร. 0-2564-2859-60 โทรสาร 0-2564-2860

<http://thammasatpress.tu.ac.th>, e-mail: unipress@tu.ac.th

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาพปกโดยนายพิษณุ มลิชัยศรี

แบบปกโดยนายณรงค์ฤทธิ์ สิงห์ทอง

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนมกราคม 2557 จำนวน 300 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ 2560 จำนวน 200 เล่ม (ฉบับพิมพ์เพิ่มครั้งที่ 1)

พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนสิงหาคม 2565 จำนวน 19 เล่ม (ฉบับพิมพ์เพิ่มครั้งที่ 2)

พิมพ์ครั้งที่ 2 เดือนสิงหาคม 2566 จำนวน 90 เล่ม

ราคาเล่มละ **300.- บาท**

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(11)
บทที่ 1 กระบวนการวินิจฉัยโรค	1
ลำดับขั้นตอนการวินิจฉัยโรค	2
การตรวจหาความผิดปกติ	3
การซักประวัติและการตรวจทางคลินิก	3
การตรวจซ้ำ	3
การแบ่งประเภทของรอยโรค หรือการจัดกลุ่มของรอยโรค	3
การให้การวินิจฉัยที่น่าจะเป็นไปได้	3
การให้การวินิจฉัยแยกโรค	4
การให้การวินิจฉัยเบื้องต้น	5
การให้การวินิจฉัยชี้ขาด	5
สรุป	6
คำถามท้ายบท	7
บรรณานุกรม	8
บทที่ 2 การซักประวัติผู้ป่วย	9
จุดประสงค์ของการซักประวัติผู้ป่วย	10
ส่วนประกอบของประวัติผู้ป่วย	11
อาการสำคัญที่นำผู้ป่วยมาพบทันตแพทย์	12
อาการปวด	12
อาการเจ็บ	13
อาการบวม	13
อาการมีกลิ่นปาก	13
อาการมีเลือดออกในปาก	14
อาการฟันโยก	14
อาการฟันขึ้นซ้ำหรือฟันไม่ขึ้น	14

	หน้า
อาการปากแห้ง	14
อาการรับรสที่ไม่ดี	15
ประวัติการเจ็บป่วยปัจจุบัน	15
ประวัติทางการแพทย์	16
สรุป	19
คำถามท้ายบท	20
บรรณานุกรม	21
บทที่ 3 การตรวจภายนอกและภายในช่องปาก	22
เทคนิคการตรวจทางคลินิก	23
การตรวจดูด้วยสายตา	23
การคลำ	23
การเคาะ	24
การฟัง	24
ไดแอสโคปี	24
Probing	25
การตรวจภายนอกช่องปาก	25
ลักษณะท่าทางโดยทั่วไป	25
การตรวจบริเวณศีรษะ	27
การตรวจบริเวณลำคอ	29
การตรวจการทำงานของระบบประสาท	34
การตรวจภายในช่องปาก	36
การตรวจริมฝีปากและเยื่อเมือกริมฝีปาก	37
การตรวจเยื่อเมือกกระพุ้งแก้ม	40
การตรวจเพดานปาก	42
การตรวจคอหอย	45
การตรวจลิ้น	46
การตรวจพื้นช่องปาก	50
การตรวจกล้ามเนื้อบดเคี้ยว	51

	หน้า
การตรวจเหงือกและอวัยวะปริทันต์	53
การตรวจฟันและการสบฟัน	55
การตรวจต่อมน้ำลายใต้ขากรรไกรล่าง	58
สรุป	58
คำถามท้ายบท	59
บรรณานุกรม	60
บทที่ 4 ลักษณะรอยโรคของเยื่อเมือกในช่องปาก	61
รอยโรคที่เกิดจากเนื้อเยื่ออ่อน	62
รอยโรคที่เกิดในกระดูก	64
รอยโรคของเยื่อเมือก	65
การตรวจรอยโรคของเยื่อเมือก	68
การบรรยายลักษณะรอยโรคแบบต่างๆ	69
สรุป	71
คำถามท้ายบท	71
บรรณานุกรม	72
บทที่ 5 การตรวจเพิ่มเติมทางห้องปฏิบัติการ	73
การตรวจทางพยาธิวิทยาเนื้อเยื่อและเซลล์วิทยา	74
การตรวจทางโลหิตวิทยา	81
การตรวจหาสารเคมีในเลือดและปัสสาวะ	85
การตรวจทางจุลชีววิทยา	88
การตรวจทางระบบภูมิคุ้มกัน	89
การตรวจเพิ่มเติมที่ใช้ในการคัดกรองมะเร็งช่องปาก	90
การตรวจทางห้องปฏิบัติการในผู้ป่วยโรคทางระบบบางโรคที่เฉพาะเจาะจง	93
สรุป	95
คำถามท้ายบท	96
บรรณานุกรม	97

	หน้า
บทที่ 6 การวินิจฉัยแยกโรคเมื่อเยื่อเมือกช่องปากมีการเปลี่ยนสี	99
การวินิจฉัยแยกโรคเมื่อมีรอยโรคสีขาว	100
การวินิจฉัยแยกโรคเมื่อมีรอยโรคสีแดง หรือขาวปนแดง	104
การวินิจฉัยแยกโรคเมื่อมีรอยโรคสีน้ำตาล ดำ หรือเทาน้ำตาลเงิน	106
รายละเอียดโดยสังเขปของโรคที่สำคัญเพื่อช่วยประกอบการวินิจฉัยแยกโรค เมื่อเยื่อเมือกช่องปากมีการเปลี่ยนแปลงของสี	108
สรุป	142
คำถามท้ายบท	143
บรรณานุกรม	144
บทที่ 7 การวินิจฉัยแยกโรคเมื่อเยื่อเมือกช่องปากมีการหลุดลอกหรือเป็นแผล	146
แผลเฉพาะที่แบบเฉียบพลัน	149
แผลเฉพาะที่เรื้อรัง	149
แผลเกิดซ้ำซาก และ/หรือ มีหลายตำแหน่ง	149
แผลตุ่มน้ำ	150
รอยโรคแบบลอกหลุด	151
รอยโรคแบบเนื้อตาย	151
รอยแยกในช่องปากและรอบช่องปาก	152
รายละเอียดโดยสังเขปของโรคที่สำคัญเพื่อช่วยประกอบการวินิจฉัยแยกโรค เมื่อเยื่อเมือกช่องปากมีการหลุดลอกหรือเป็นแผล	152
สรุป	178
คำถามท้ายบท	179
บรรณานุกรม	180
บทที่ 8 การวินิจฉัยแยกโรคเมื่อเยื่อเมือกช่องปากมีการขยายขนาด	182
การตรวจทางคลินิกเมื่อพบก้อนนูน	183
การบวมนูนที่เหงือกแบบเฉพาะที่	185
การบวมนูนที่เหงือกแบบทั่วไป	186
การบวมนูนที่พื้นช่องปาก	186
การบวมนูนที่ริมฝีปากและเยื่อเมือกแก้ม	187

	หน้า
การบวมหนูที่ลิ้น	188
การบวมหนูที่เพดานปาก	189
รอยโรคแบบแบปิลารีเฉพาะที่	190
รอยโรคแบบแบปิลารีหลายตำแหน่งและกระจัดกระจาย	190
รอยโรคแบบตุ่มตันและตั้งเนื้อเมือกแบบกระจัดกระจาย	190
รายละเอียดโดยสังเขปของโรคที่สำคัญเพื่อช่วยประกอบการวินิจฉัยแยกโรค เมื่อเยื่อเมือกช่องปากมีการขยายขนาด	191
สรุป	223
คำถามท้ายบท	224
บรรณานุกรม	225
ดัชนี	227

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 3.1 การตรวจต่อมน้ำเหลืองหน้าหูและหลังหู	28
รูปที่ 3.2 การตรวจข้อต่อขากรรไกร	28
รูปที่ 3.3 การตรวจต่อมน้ำลายหน้าหู (parotid gland)	29
รูปที่ 3.4 ตำแหน่งของต่อมน้ำเหลืองที่ศีรษะและคอ	31
รูปที่ 3.5 การตรวจต่อมน้ำเหลืองที่คอ	33
รูปที่ 3.6 การตรวจริมฝีปากและเยื่อเมือกริมฝีปาก	38
รูปที่ 3.7 ลักษณะฟอร์ไคซ์ แกรนูโลสและปุ่มเนื้อปาโรติคที่อาจตรวจพบที่กระพุ้งแก้ม	41
รูปที่ 3.8 ลักษณะทางกายภาพของเพดานปาก	43
รูปที่ 3.9 ลักษณะกายภาพของคอหอย	45
รูปที่ 3.10 การตรวจลิ้น	47
รูปที่ 3.11 ลักษณะกายภาพของลิ้นด้านล่าง	48
รูปที่ 3.12 การคลำพื้นช่องปากแบบสองมือ (bimanual palpation)	50
รูปที่ 3.13 การตรวจกล้ามเนื้อเทอริกอยด์ด้านนอก (lateral pterygoid muscle)	52
รูปที่ 3.14 การคลำเหงือกและเยื่อเมือกเข้าฟัน (alveolar mucosa)	53
รูปที่ 3.15 ความสัมพันธ์ของฟันกรามและฟันเขี้ยวแบบแองเกิล ประเภท I (Angle's class I)	57
รูปที่ 4.1 ลักษณะของก้อนนูนแบบต่างๆ	63
รูปที่ 4.2 ลักษณะรอยโรคของเยื่อเมือก	66
รูปที่ 7.1 ลักษณะขอบของแผลแบบต่างๆ	148